
Lov om helsepersonell - svarteper for pasientene

FRA FORENINGEN

AARSETH HP

Fra Sosial- og helsedepartementet foreligger et omfattende høringsutkast hvor ideen om en ny lov om helsepersonell lanseres. I store trekk bygger utkastet på NOU 1993: 33 *Helsepersonells rettigheter og plikter*.

Grovt forenklet kan man si at det nye utkastet bygger på lov om leger, hvor ordet lege er byttet ut med helsepersonell og begrepet medisinsk-faglig er erstattet med begrepet helsefaglig. I tillegg er det lagt inn noen nye bestemmelser som avspeiler temaet som har vært oppe til debatt i den senere tid: Pliktmessig avhold, forbud mot å mottagaver (f.eks. betalte kongressreiser), plikt til å gi identifiserbare persondata dersom departementet finner det formålstjenlig, meldeplikt om ekstraervert og nye fullmakter til myndighetene som i praksis kan oppheve streikeretten og arbeidsmiljølovens vernebestemmelser. Det beste man kan si om noen av disse forslagene er at de er unødvendige.

Det som imidlertid er mer enn betenkelig er at departementet foreslår en rekke regler som innskrenker helsepersonells rettigheter som arbeidstakere. Den åpenbare hensikten er å øke myndighetenes styringsmulighet og ikke pasientenes sikkerhet. Man skal være særdeles velvillig stemt hvis man ser at dette lovforslaget er preget av ønsket om bedre kvalitet i helsetjenesten og pasienten i sentrum.

Jeg vil trekke frem tre forhold som svekker pasientrettigheter og pasientsikkerhet. Alt autorisert helsepersonell som er ansvarlig for undersøkelse, diagnostisering, behandling og oppfølging har den samme dokumentasjonsplikten. I praksis vil dette måtte bety at det blir fri flyt av alle pasientopplysninger innen et omfattende, felles journalsystem. Som arbeidsredskap blir en slik journal uegnet, den svekker sikkerheten i pasientbehandlingen og svekkerytterligere pasientenes behov for å begrense helsepersonellens innsyn i journalen uten at slikt innsyn er nødvendig av hensyn til behandlingen. Det er også mer enn betenkelig at det kan synes som om helseregistre kan opprettes uten Datatilsynets innblanding.

Det andre forholdet som svekker pasientsikkerheten er mangel på enhetlig ansvar. I det nye lovforslaget har althelsepersonell et selvstendig ansvar, ikke bare for sin personlige yrkesutøvelse, men også for sitt yrkesområde. Når etbegrep som medisinsk-faglig ansvar forsvinner, betyr dette en ansvarspulverisering. Lovens intensjon er tydeligvis åklargjøre den enkeltes ansvar. Den praktiske konsekvens, sett fra pasientens side, blir det motsatte. Hvis lovensutforming blir slik som foreslått, er det svært vanskelig å se for seg gjennomføringen av Steine-utvalgets forslag ompasientansvarlig lege.

Det som kanskje er mest skremmende er at legelovens 1/416, som fastsetter legens autonomi, er eliminert. Dessverre er ikke dette et arbeidsuhell idet temaet er grundig debattert i høringsuttalelsen. Departementet mener imidlertid at behovet for en autonomibestemmelse avgrenses til å gjøre helsepersonell i stand til å oppfylle lovpålagte plikter. Selvom denne plikten også omfatter forsvarlighet, er dette i kontrast til vårt syn på legers autonomi: Legen skal kunne giden enkelte pasient de undersøkelser og den behandling som ansees nødvendig ut fra pasientens behov, uten atoverordnede administrative/politiske organer skal kunne blande seg inn i dette. Som forslaget nå ligger, vilmedisinsk-faglige avgjørelser kunne være underlagt den administrative/politiske ledelse. Pasientene vil ikke kunne stole på at leger i det offentlige helsevesen har mulighet for å gi den beste behandling.

Medisinsk-faglig autonomi betyr ikke at leger opptrer uten styring. Leger må innrette seg innenfor de økonomiske og andre rammevilkår som vedtas av ledelsen. Hvis det innenfor disse rammer ikke er mulig å gi et faglig forsvarligtilbud, har man plikt til å si fra. Hensynet til politisk/administrativ overordnet styring kan på ingen måte forsvare åta bort den medisinsk-faglige autonomien. Det vil kun føre til at det offentlige helsevesen blir mindre attraktivt både for pasientene og for legene.

Legeforeningen vil behandle disse problemstillinger grundig i sitt høringssvar til departementet. Utkast til lov omhelsepersonell vil, slik det foreligger, vanskeliggjøre den effektiviseringsprosess alle etterlyser i det offentlige helsevesen. Vi vil få en ny runde i svarteperspillet. For øyeblikket har pasientene svarteper på hånden.

Hans Petter Aarseth
president

Publisert: 30. august 1997. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 24. juni 2026.